

Zitting 1978–1979

15 552

Bevolkingsvraagstuk

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID EN MILIEUHYGIËNE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,
Leidschendam, 10 april 1979

Hierbij doe ik u toekomen het standpunt van de Regering met betrekking tot het eindrapport van de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk, getiteld «Bevolking en Welzijn in Nederland» dat indertijd aan haar werd uitgebracht.

Zoals u moge blijken kan de Regering in grote lijnen instemmen met de inhoud van bovengenoemd rapport.

De Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne,
L. Ginjaar

Regeringsstandpunt m.b.t. het eindrapport van de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk

1. De Regering oordeelt in grote lijnen positief over de inhoud van het eindrapport van de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk «Bevolking en Welzijn in Nederland». Zij acht dit rapport een waardevol document met talrijke aanknopingspunten voor een door de Regering te ontwikkelen evenwichtig bevolkingsbeleid, doch benadrukt met de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk hierbij tegelijkertijd dat overwegingen van bevolkingsbeleid gevat dienen te zijn in het totaal van het geformuleerde en te formuleren overheidsbeleid. De Regering onderstreept daarbij de conclusie van de Staatscommissie dat het niet zal moeten gaan om het openleggen van een nieuw beleidsterrein, doch veeleer om het afzonderlijk beschouwen op demografische aspecten van de daarvoor in aanmerking komende beleidssectoren. Aandacht dient te worden gericht op een gecoördineerde opvang van de gevolgen van veranderingen in omvang en samenstelling van de bevolking voor de verschillende terreinen van het overheidsbeleid. Hiermede rekening houdend heeft de Regering, door de instelling van een Interdepartementale Commissie Bevolkingsbeleid (ICB), met prioriteit gevolg gegeven aan een daartoe strekkende aanbeveling van de Staatscommissie.

Het ligt in het voornemen van de Regering een samenvatting van de rapporten van de ICB uit te brengen, zodra deze rapporten zijn afgerond.

2. De Regering is met betrekking tot de aanbevelingen van de Staatscommissie over de gewenste toekomstige demografische ontwikkeling in ons land tot de navolgende conclusies gekomen:

2.1. Een van de conclusies van de Staatscommissie is dat voortgaande bevolkingsgroei het nationaal welzijn van de bevolking nadelig zal beïnvloeden. De Regering stemt in met de daaraan verbonden aanbeveling van de Staatscommissie dat het beëindigen van de natuurlijke bevolkingsgroei wenselijk is. Geconstateerd kan worden dat het huidige vruchtbaarheidsniveau van de Nederlandse bevolking lager is dan hetgeen nodig is voor de vervanging van oudere door jongere generaties.

Deze ontwikkeling, waarbij binnen afzienbare tijd een beëindiging van de bevolkingsgroei spontaan zal worden bereikt, waardeert de Regering positief.

2.2. Met de Staatscommissie acht de Regering gedurende de eerstvolgende jaren geen beïnvloeding van de ontwikkeling van de vruchtbaarheid nodig.

Een ontwikkeling van de vruchtbaarheid binnen een margegebied van ongeveer 15-30 procent beneden de vervangingswaarde, zoals aangeduid door de Staatscommissie, acht de Regering in eerste instantie als richtlijn aanvaardbaar. Door de nog doorwerkende invloed van de demografische ontwikkeling uit het verleden zal tot rond het einde van deze eeuw, naar het zich thans laat aanzien, sprake zijn van verdere groei van de bevolking.

Wel is de Regering van mening dat het gewenst is uiteindelijk een stationaire bevolkingssituatie te benaderen waarbij zowel de totale bevolkingsomvang als de leeftijdsverdeling der bevolking nog slechts beperkte fluctuaties in de tijd vertonen.

2.3. Ook de buitenlandse migratie dient te worden betrokken bij het oordeel over de bevolkingsontwikkeling. De Regering verwijst voor wat betreft het migratiebeleid naar hetgeen hieromtrent is gesteld in haar regeringsverklaring. Zij heeft zich daarin uitgesproken voor de wenselijkheid van een restrictief toelatingsgebied, overwegende dat immigratie op de bevolkingsontwikkeling in ons land geen noemenswaardige invloed mag uitoefenen. Tevens is haar oordeel hierbij gebaseerd op de bevinding van de Staatscommissie dat op lange termijn gezien de gevolgen van gastarbeid voor zowel de herkomstlanden als voor ons land meer negatief dan positief zijn. De Regering tekent echter uitdrukkelijk aan, dat geen beperkingen zullen worden ingevoerd ten aanzien van het thans vigerende beleid met betrekking tot de mogelijkheden voor gezinsherenigende immigratie.

2.4. Het behoud van het perspectief van een stationaire bevolking impliceert de noodzaak om de plaatsvindende demografische ontwikkeling periodiek te confronteren met de thans geformuleerde beoordelingscriteria.

2.5. De Regering constateert dat de bestuurbaarheid van demografische processen tot nu toe gering is gebleken. Zij acht het ook allerm minst duidelijk welke beleidsinstrumenten daartoe eventueel gehanteerd kunnen worden in het licht van de daaraan mogelijk verbonden ethische en levensbeschouwelijke aspecten. In elk geval is zij hierbij van mening dat bij elke vorm van bevolkingsbeleid het recht van partners om in vrijheid en verantwoordelijkheid te kunnen beslissen over aantal en spreiding van hun kinderen dient te worden gerespecteerd.

2.6. De Regering is van oordeel dat in het licht van het bovenstaande nader onderzoek zal moeten worden gedaan naar de bestuurbaarheid van demografische processen opdat zonodig een sturend beleid ter zake inderdaad kan worden gevoerd. Zij acht het van betekenis dat bij dit onderzoek ook alle aandacht wordt geschonken aan de aan eventueel interventiebeleid verbonden ethisch-levensbeschouwelijke kwesties, alsook aan de aspecten van maatschappelijke acceptatie van eventuele beleidsinstrumenten. Een zorgvuldige voorbereiding van dergelijk onderzoek door middel van een voorstudie, waarin een programma voor nader onderzoek wordt geformuleerd alsmede waarin verschillende mogelijke beleidsinstrumenten worden geïnventariseerd, acht de Regering van groot belang.

3. De Regering constateert voorts dat de overige door de Staatscommissie Bevolkingsvraagstuk geformuleerde aanbevelingen betrekking hebben op een breed scala van maatschappelijke terreinen. Deze worden mede betrokken in de beleidsvoorbereiding van de desbetreffende departementen van algemeen bestuur. Overeenkomstig de instellingsbeschikking van de ICB zal deze daarbij adviezen verstrekken in relatie tot de demografische effecten van in voorbereiding zijnde beleidsmaatregelen en aangeven in welke opzichten maatregelen dienen te worden geïnitieerd met het oog op de demografische ontwikkeling, rekening houdend met sinds het gereedkomen van het Staatscommissierapport eventueel te signaleren nieuwe ontwikkelingen.